Stichting Onderwijs
Midden-Limburg

Project hoogbegaafdheid 2019-2031

Algemene visie als basis voor beleid en implementatie op:

- *BC Broekhin*
- *Connect College*
- *ROER College Schöndeln*
- *Sint Ursula (Horn)*
- *Wings Agora*

Versie: November 2025

Eindverantwoordelijke: projectgroep meer- en hoogbegaafdheid

Documentbeheerder: projectgroep meer- en hoogbegaafdheid

Inhoudsopgave

Inleiding **1**

1. Missie & visie **2**

1.1 Doelstelling 2

1.2 Strategie 2

2. Organisatie **4**

3. Termijn **5**

4. Financiën: begroting & financiële borging **5**

5. Toekomst **5**

6. Bijlagen **6**

A. Samenvatting scholingsactiviteiten 6

B. Samenvatting van de theoretische scholing 6

Inleiding

De partners binnen het samenwerkingsverband (SWV VO 31.02) willen meer gericht aandacht (gaan) besteden aan de doelgroep van meer- en hoogbegaafden. Naar schatting betreft dit 4% van de leerlingen. Dit komt neer op ongeveer 400 leerlingen binnen het samenwerkingsverband.

Er is behoefte aan extra uitdaging boven het reguliere onderwijsprogramma. Tevens zijn er ondersteuningsbehoeftes bij executieve functies en bij de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Het project heeft ertoe bijgedragen dat deze verbinding ontstaan is, waardoor de scholen leren van elkaar en waardoor het aanbod op elke afzonderlijke school, voor de leerlingen breder geworden is en kwalitatief sterker. Binnen het samenwerkingsverband zijn 5 scholen van SOML intensief hiermee samen aan de slag gegaan.

1. Missie & visie

1.1 Doelstelling

De doelstelling van dit project was meer inzicht te verkrijgen in hoe we meer- en hoogbegaafde leerlingen kunnen uitdagen om hun talenten en capaciteiten zo optimaal mogelijk te kunnen inzetten en te benutten. Dit hebben we gerealiseerd door het creëren van een lerend netwerk op het gebied van hoogbegaafdheid.

Het samenwerkingsverband kiest er bewust voor dat er geen aparte voorziening of vast arrangement voor deze doelgroep ontwikkeld wordt; wij zijn ervan overtuigd dat de kracht juist zit om op elke school voldoende maatwerk te kunnen bieden voor deze doelgroep. Wel zien we dat er behoefte is aan verbinding van de kennis en alle initiatieven die er nu al zijn. Deze verbinding heeft er in 6 jaar (2019-2025) voor gezorgd dat er een stevig netwerk van expertise HB bestaat, die elkaar raadpleegt en ondersteunt en die, samen met Huisacademie Heyy, zorg draagt voor borging van deze expertise waardoor het netwerk zich vanaf 2026 zelf kan onderhouden.

1.2 Strategie

Dit lerend netwerk heeft zich gericht op drie gebieden:

1. **uitdagend onderwijsaanbod** realiseren voor meer- en hoogbegaafden
2. versterken van de **executieve vaardigheden**
3. **begeleidingsvorm** opzetten ter ondersteuning van de sociaal-emotionele ontwikkeling van deze leerlingen.

Meer- en hoogbegaafde leerlingen hebben behoefte aan bovenstaande aandachtspunten, vanwege de volgende redenen:

1. De meer- en hoogbegaafde leerling ervaart het bestaande onderwijsaanbod niet altijd als even uitdagend. In vergelijking met zijn leeftijdsgenoten is deze leerling doorgaans beter in logisch redeneren, beter in analyseren, synthetiseren en evolueren. Daarnaast is deze leerling ook beter in abstract denken en in het oplossen van problemen. Ook weet deze leerling veel, vooral over onderwerpen die de meer- en hoogbegaafde leerling interesseren. De meer- en hoogbegaafde leerling floreert het best als bovengenoemde vaardigheden ingezet worden binnen ons onderwijs. In het model van Duran hebben we het hier over de ‘hoofdkenmerken’.

2. Door zijn intelligentie heeft de meer- en hoogbegaafde leerling zijn executieve functies niet altijd ontwikkeld, simpelweg omdat daarvoor geen aanleiding is geweest. Voorbeeld: andere leerlingen hebben op de basisschool ontdekt dat als je oefent, je de aangeboden stof beter beheerst. De hoogbegaafde leerling heeft nooit hoeven oefenen en daarmee is het maken van fouten soms traumatisch en staat hij met lege handen. In het model van Duran hebben we het hier over de ‘interne factoren’.

3. Indien de meer- en hoogbegaafde leerling merkt dat er te weinig uitdaging is en dat hij vastloopt op het gebied van studievaardigheden, dan is de kans aanwezig dat deze leerling op sociaal emotioneel gebied in de problemen komt. Daarnaast zal de meer- en hoogbegaafde leerling altijd merken dat hij ‘anders’ is. Anders als gevolg van de ‘hoofdkenmerken’ en anders als gevolg van de ‘hart-kenmerken’ die in het model van Duran op de volgende bladzijde genoemd worden.

Hoogbegaafdheid volgens het model van Duran - de hart- en hoofdkenmerken

We verwijzen naar het model van Duran, omdat het een diagnostisch en psycho-educatief hulpmiddel is. Het helpt om abstracte wetenschappelijke begrippen vertaalbaar te maken naar de praktijk van het onderwijs.

Hoogbegaafdheid volgens het model van Duran is gebaseerd op twee uitgangspunten:

- De **persoonskenmerken**, oftewel de hart-kenmerken
- De **cognitieve kenmerken,** oftewel de hoofdkenmerken

Anders dan wat veelal gedacht wordt is hoogbegaafdheid dus veel meer dan enkel een hoog IQ:

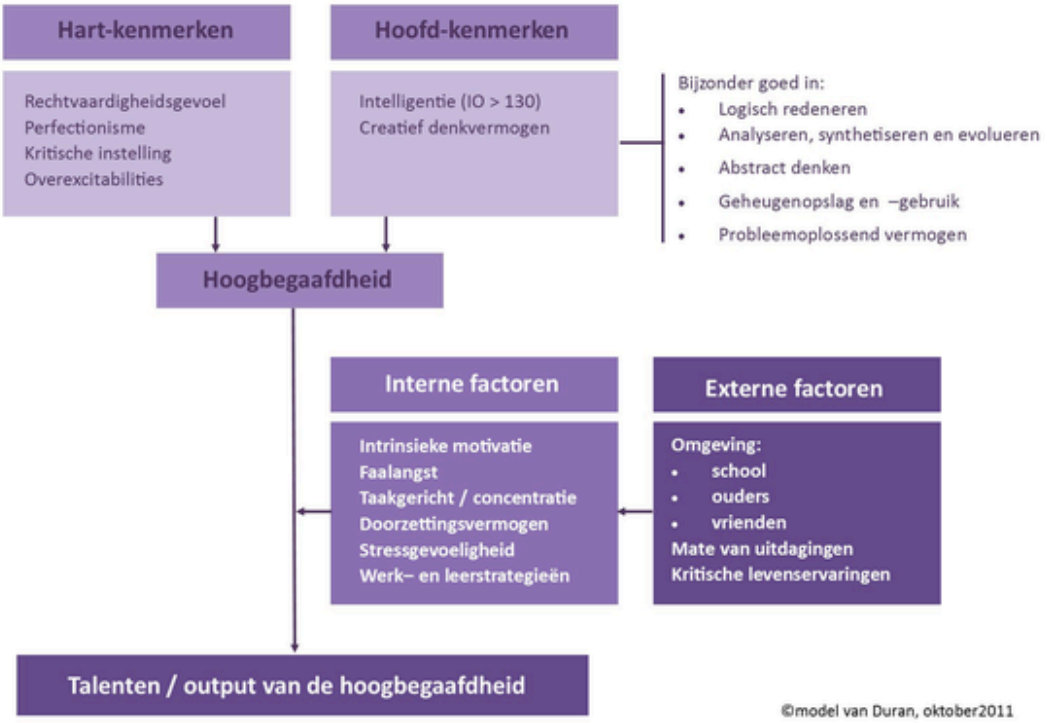

Bron: Praktijk Hoogbegaafd (via hoebegaafd.jimdoweb.com)

2. Organisatie

Vanuit het samenwerkingsverband vormt een afgevaardigde, samen met een directielid van elk van de 5 deelnemende SOML-scholen, de stuurgroep van het HB-project. Deze stuurgroep draagt de verantwoordelijkheid voor het geheel. Deze verantwoordelijkheid wordt tijdens de bijeenkomsten van de stuurgroep gedeeld met de projectleider die samen met de RITHA (hoogbegaafdheids) -specialisten het beleid en de scholing van kerngroepleden en coaches bepaalt.

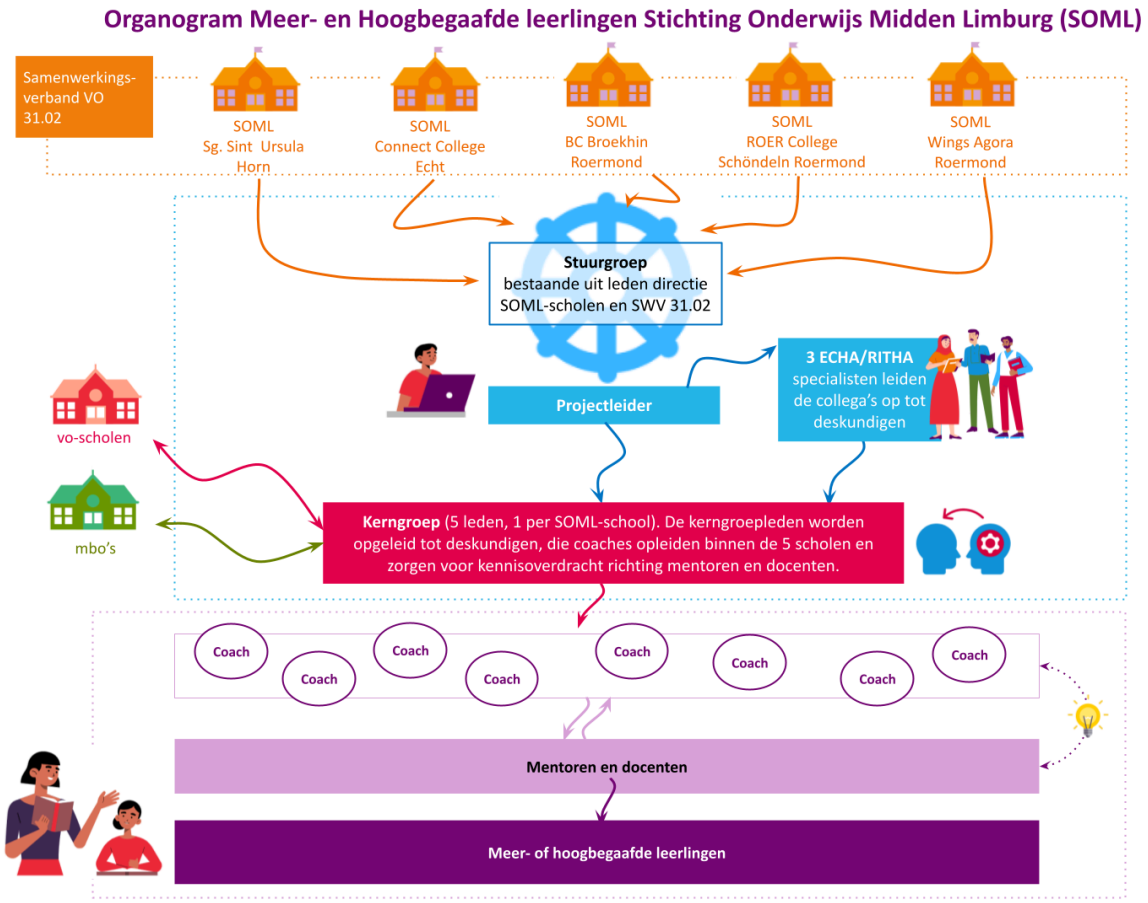

3. Termijn

De activiteiten in het projectplan vanuit de subsidieaanvraag zijn uitgevoerd tijdens de periode 1 januari 2019 en december 2025. Iedere deelnemende school heeft vanuit dit visiedocument een implementatieplan gemaakt, dat elk schooljaar bijgesteld en geëvalueerd wordt.

4. Financiën: begroting & financiële borging

De meerjarenbegroting bestrijkt een periode van respectievelijk vier en twee jaar waarvoor subsidie is verkregen. Er is voor beide aanvragen een meerjarenbegroting opgesteld.

In de begroting is per deelnemende groep (experts, coaches, etc.) uren geraamd. Daarnaast is er extra geld geraamd voor ondersteuning, scholing, enzovoorts.

Vanuit elke school is één persoon (deelnemer van de stuurgroep) uit het management beschikbaar die 'een vinger aan de pols houdt' en hiermee controleert dat de uitkomsten datgene omhelzen wat er op zijn locatie wordt verwacht.

5. Toekomst

Voor de komende jaren zal er vanuit alle genoemde geledingen in de organisatie gestreefd worden naar kennis verbreden, delen, verspreiden en het aanbod voor de meer- en hoogbegaafde leerlingen implementeren. Vanuit het HB-project heeft elke school op basis van de visie die u nu leest, een beleidsplan geschreven. Dit beleidsplan is opgesteld door de kerngroepleden en coaches van elke school. De beschreven plannen zullen binnen elke school geïmplementeerd worden, maar er zal daarnaast vanuit de vijf SOML-scholen ook samenwerking gezocht worden met het PO en andere VO-scholen (en MBO/HBO en WO). Voor de toekomst zal er op deze manier een blijvend lerend netwerk ontstaan waarin hoogbegaafdheid binnen school, binnen SOML en binnen het samenwerkingsverband onderdeel vormt van kwaliteitszorg in de meest brede zin van het woord.

Kennis delen en borgen:

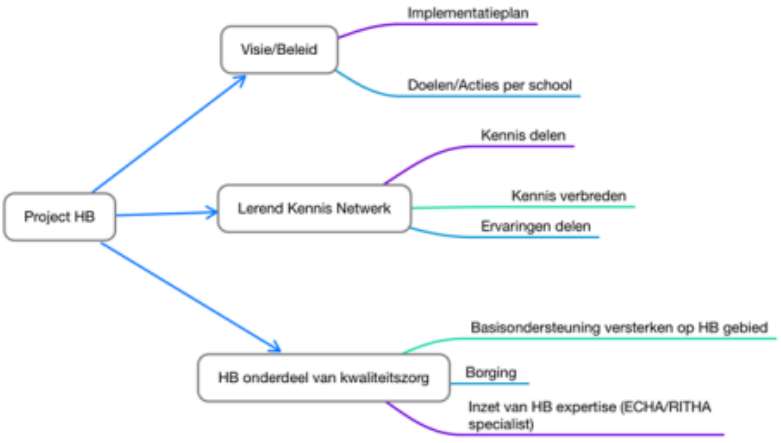

Om bovenstaande doelstellingen na afloop van de subsidieperiode daadwerkelijk te kunnen realiseren, blijven we onverminderd aandacht besteden aan het instanthouden van het lerend netwerk waardoor de aandacht voor en de begeleiding van meer- en hoogbegaafde leerlingen gewaarborgd blijft.

Dit gaat natuurlijk gepaard met het ter beschikking stellen van financiële middelen en het opstellen van een structuur binnen SOML die recht doet aan al hetgeen bereikt is in de subsidieperiode van 6 jaar.

Daarnaast blijft het belangrijk dat SOML en het SWV VO 3102 zich naar buiten toe profileren als onderwijsorganisaties waarin in ruime mate aandacht besteed wordt aan leerlingen die meer- of hoogbegaafd zijn.

6. Bijlagen

A. Samenvatting scholingsactiviteiten

Om alle hiervoor genoemde plannen uit te kunnen voeren, is er met name binnen de kerngroep en hb-coaches van iedere school in de afgelopen jaren (juni 2020 – dec.2025) veel aandacht besteed aan het delen van theoretische kennis over hoogbegaafdheid. De kennis is overgebracht door de RITHA-specialisten die samen met de projectleider een programma hebben samengesteld. Een Echa-specialist oftewel RITHA specialist heeft de internationaal erkende opleiding van de European Council for High Ability (ECHA) afgerond aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. De opleiding is bedoeld voor mensen die werkzaam zijn binnen het onderwijs met de zorg en begeleiding van (hoog)begaafden.

De theoretische kennis is door de kerngroepleden met de coaches op eigen scholen, grotendeels gedeeld. De projectleider en RITHA-specialisten hebben de kerngroepleden ondersteund in de scholing van de coaches op hun eigen school. De opgedane kennis heeft als basis gediend voor het samenstellen van een beleidsplan en implementatieplan per school.

De gedeelde theoretische kennis heeft als doel een visie te vormen ten aanzien van de in hoofdstuk 1 genoemde strategieën:

- uitdagend onderwijsaanbod realiseren voor meer- en hoogbegaafden
- versterken van de executieve vaardigheden van HB-leerlingen
- programma opzetten ter ondersteuning van de sociaal-emotionele ontwikkeling van deze leerlingen.

B. Samenvatting van de theoretische scholing

Definiëring hoogbegaafdheid

Er bestaat geen eenduidige wetenschappelijke definitie van (hoog)begaafdheid. Er bestaan verschillende theoretische benaderingen en modellen over (hoog)begaafdheid. (Te) vaak wordt alleen uitgegaan van:

- een IQ van 85 tot 115 = gemiddelde intelligentieniveau (normaal)
- een IQ van 115 tot 130 = begaafd (intelligent)
- een IQ van 130 of hoger = hoogbegaafd (zeer intelligent)

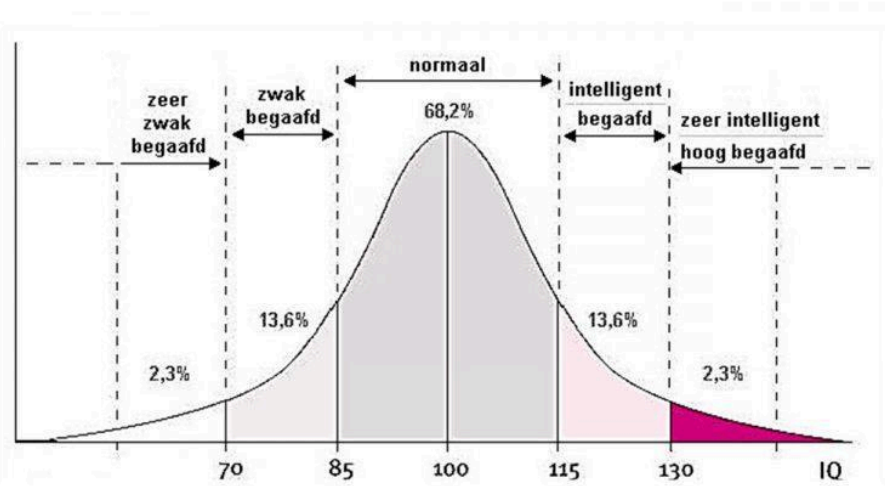

Bron: Landelijk informatiepunt (hoog)begaafdheid PO - 2010 (via Unique Talentbegeleiding)

(Drie-ringen model van) Renzulli

Een (hoog)begaafde leerling beschikt, naast een hoge intelligentie, over een hoge mate van creatief denken en motivatie/taakgerichtheid.

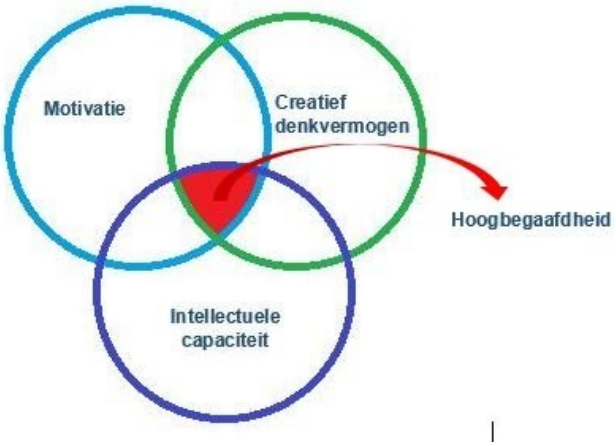

Bron: Senzai

(Meerfactorenmodel van) Mönks

De factoren in de omgeving (gezin, school en vrienden- of peergroep) bepalen mede of talent tot uiting komt in hoge prestaties.

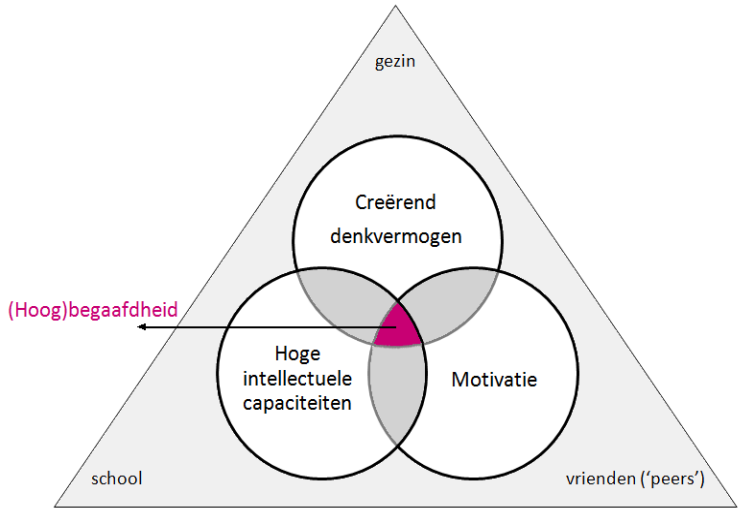

Bron: Landelijk informatiepunt (hoog)begaafdheid PO (via Unique Talentbegeleiding)

In de recente visies op hoogbegaafdheid spreekt men over het algemeen over 'het behalen van uitzonderlijke prestaties op verschillende gebieden'.

Hoogbegaafdheid herkennen in het zijns-luik en denk-luik (Tessa Kieboom)

(Hoog)begaafdheid heeft twee onderscheidende factoren:

- een cognitieve factor (het denk-luik)
- en een zijnsfactor (het zijns-luik)

Naarmate het potentieel aan capaciteiten hoger is, is er sprake van een groter en sterker bewustzijn.

Bron: Unique Talentbegeleiding

Het herkennen van hoogbegaafde leerlingen

Om het onderwijsaanbod zo goed mogelijk af te stemmen op de doelgroep, is het van belang dat de hoogbegaafde leerling herkend wordt in zijn prestaties en sociale kenmerken. Een model dat daarbij vaak gebruikt wordt is ‘de profielen van HB-leerlingen’ van Betts en Neihart:

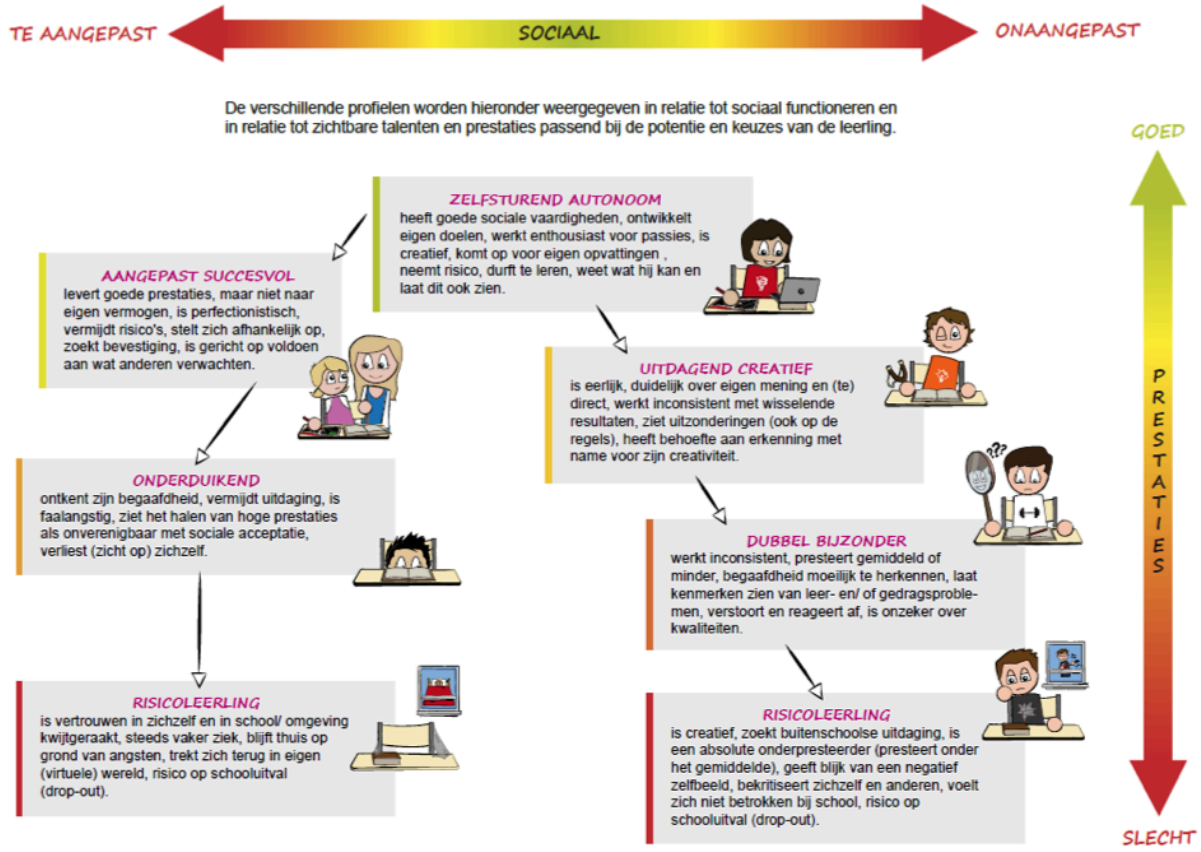

Bron: SLO

Het herkennen van onderpresteerders (M.D. Whitley)

1. De uitsteller
2. De verborgen perfectionist
3. De martelaar
4. Het verlegen type
5. Het sociale type
6. De oplichter/charmeur

De 6 typen onderpresteerder volgens Whitley, met specifieke patronen ontstaan door:

- de overtuigingen over hun plaats in de familie
- relaties, door de ontwikkeling van het zelfbewustzijn en
- hoe omgegaan wordt met de basale emoties

Het onderscheiden van natuurlijke vermogens en ontwikkelde vaardigheden

In het DMGT-model (Differentiated Model of Gifted and Talented) van Gagné wordt onderscheid gemaakt tussen natuurlijke vermogens en ontwikkelde vaardigheden:

- ieder mens heeft aangeboren, specifieke natuurlijke vermogens;
- in een proces van (in)formeel leren én oefenen worden deze vermogens getransformeerd tot systematisch ontwikkelde vaardigheden.

In het DMGT-model toont Gagné:

- welke vermogens en vaardigheden onderscheiden kunnen worden en
- door welke factoren het proces van (in)formeel leren en oefenen beïnvloed wordt.

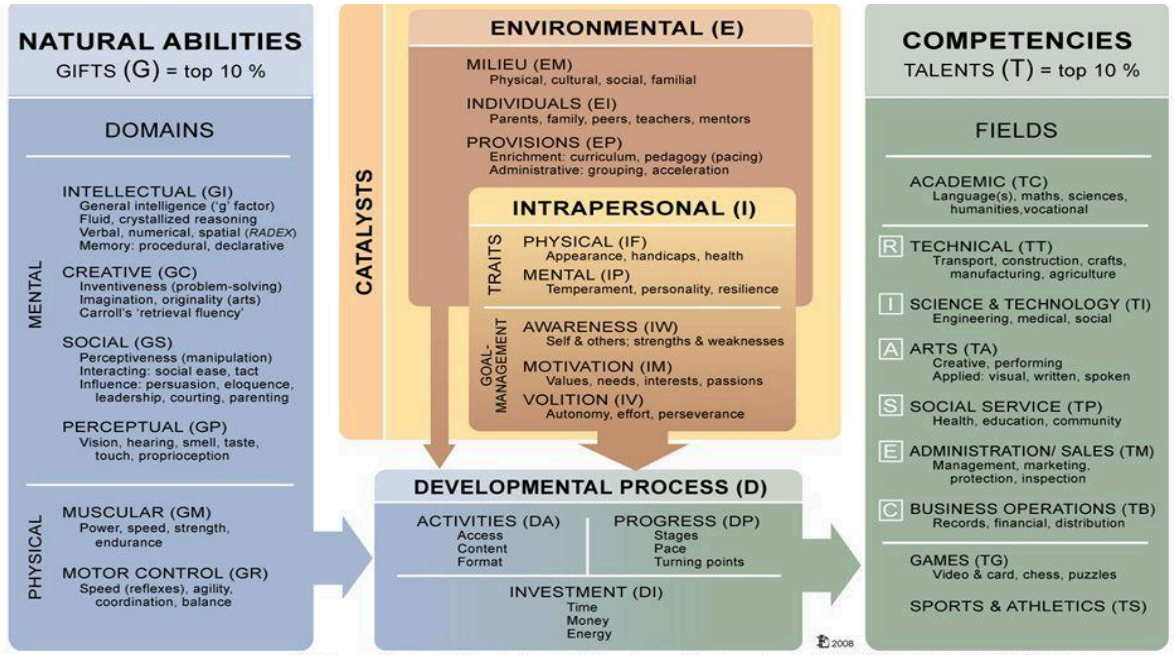

Differentiated Model of Gifted and Talented (DMGT) (Gagné 2008)

bron: Gagné, F. (2000). Transforming Gifts into Talents: The DMGT as a Developmental Theory. (In: Colangelo, N., Davis, G.A. (2003). Handbook of Gifted Education).

Het aanbieden van een uitdagend onderwijsaanbod aan meer- en hoogbegaafden

Tijdens de theoretische scholing zijn we tot de conclusie gekomen dat de aangeboden leerstof aan hoogbegaafden aan enkele voorwaarden zou moeten voldoen:

- doet een beroep op de creativiteit van de leerling
- is vooral in de vorm van open opdrachten
- heeft een hoog abstractieniveau
- heeft een hoge mate van complexiteit
- biedt een meerwaarde ten opzichte van de reguliere leerstof
- stimuleert een onderzoekende houding
- doet een beroep op de zelfstandigheid van de leerling
- lokt een reflectieve houding uit
- doet een beroep op metacognitieve vaardigheden
- lokt interactie uit

Bron: Bronkhorst, E., Drent, S., Hulsbeek, M., Steenbergen-Penterman, N. & Veer, M. van der (Compacten van taal, SLO)

Om aan deze leerstof voorwaarden te kunnen voldoen, kan gebruik gemaakt worden van:

- het ACP-leren van Sternberg
- de Taxonomie van Bloom

Het ACP-leren van Sternberg

Sternberg onderscheidt drie denkvaardigheden: analytische, creatieve en praktische vaardigheden. Iedereen heeft in meerdere of mindere mate elk van deze drie denkvaardigheden tot zijn beschikking, maar het is heel zeldzaam dat iemand ze alle drie even goed beheerst. De meeste mensen hebben een duidelijke voorkeur voor een, of soms twee van deze manieren van denken. Sternberg stelt dat er sprake is van 'succesvolle intelligentie' wanneer iemand in staat is om zijn vaardigheden op zowel analytisch, creatief als praktisch gebied succesvol te managen:

Analytisch vaardigheden	**Creatieve vaardigheden**	**Praktische vaardigheden**
• Inzicht • Logisch redeneren • Informatie opnemen en weergeven • Hoofd- en bijzaken onderscheiden • Denkprocessen en oplossingsrichting(en) overzien • Objectiviteit	• Flexibel denken • Inventiviteit • Associëren en brainstormen • Complexe, meerduidige informatie tegelijkertijd overzien • Ongewone, originele vragen stellen • Problemen in een ander kader (out-of-the-box) • Inlevingsvermogen • Subjectiviteit (bijvoorbeeld esthetisch oordeel)	• Doelgericht denken en werken • Overzien wat bijdraagt aan het doel en wat niet • Zelfkennis: eigen sterke en zwakke kanten kennen • Overtuigingskracht • Teamwork • Plannen • Materiaalbegrip

De taxonomie van Bloom

De Taxonomie van Bloom kan onder andere gebruikt worden als hulpmiddel bij:

- het formuleren van leerdoelen en
- hieraan gerelateerde acties en producten, waarmee deze gerealiseerd kunnen worden.

Deze taxonomie kan als uitgangspunt dienen bij de ontwikkeling van verrijkte lessen en projecten. De vragen en opdrachten dienen dan zowel een beroep te doen op:

- het 'hogere orde denken' (creëren, evalueren en/of analyseren) als op
- het 'lagere orde denken' (onthouden, begrijpen en/of toepassen).

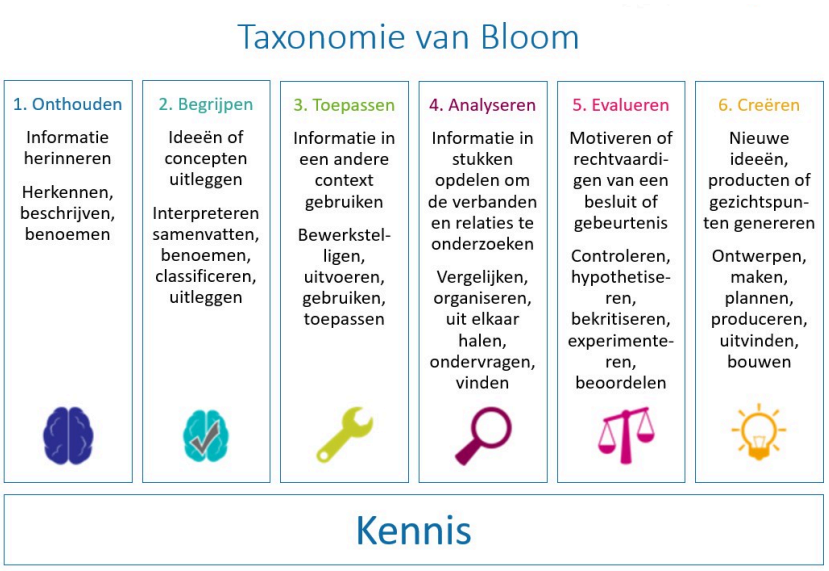

Bron: Wij Leren